

[Industriministeren]

så må han indrette sig på selv at betale, hvad det koster.

Jeg er fuldstændig klar over, at der kan være mange andre praktiske spørgsmål, som vi skal have set på og have besvaret, og industriministeriet er rede til at give erhvervsudvalget den bedst mulige service i denne forbindelse. Jeg er til enhver tid rede til at komme til samråd i udvalget og tale med kollegerne om de misforståelser, som eventuelt kan foreligge, og besvare de spørgsmål, som bliver stillet.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg vil gerne spørge, om det kan lade sig gøre rent praktisk, at den registrering, der fremover skal ske, kun bliver til internt brug, således at den ikke kan misbruges til de ting, som vistnok VS nævnte, nemlig skattekontrol o.lign. Er det ikke muligt at lave et sådant system, samtidig med at man på fondsbørsen selvfølgelig anvender den teknologiske udvikling? Her skal man da selvfølgelig også følge med, men vi har desværre bare mange, mange gange set, at når man opretter de store registre, så bliver de anvendt til helt andre formål, end hensigten var.

Industriministeren (Stetter):

Jeg føler mig ikke overbevist om, at jeg kan berolige hr. Dohrmann, men jeg kan da gøre et forsøg.

Man kan altid få sin aktie eller sin aktiebeholdning registreret via et kontoførende institut, og det er jo det, man i virkeligheden skal. Men jeg gør opmærksom på, at vi ikke har nogen tanke om at ændre i selskabslovene, og i henhold til selskabslovene bestemmer virksomhedernes kompetente forsamlinger selv, om der er tale om navneaktier eller der er tale om ihændehaverpapirer. Man kan også selv afgøre, om man vil have sine aktier noteret i aktiebogen, som jo i øvrigt ikke er offentlig, og man kan jo også selv bestemme, om man vil have sin beholdning administreret gennem et institut. Vi har altså ikke nogen tanke om at ændre i selskabslovene på dette punkt, så man kan altså bevare anonymiteten.

Jeg synes også, jeg må gøre opmærksom på, at Værdipapircentralens ledelse og personale er underkastet tavshedspligt, så der er

heller ikke mulighed for, at der kan slippe oplysninger ud fra VP-centralen. Men jeg er parat til at uddybe også dette tema, hvis hr. Dohrmann ønsker det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 146:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.
(Fremsat 29/1 86).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Erling Olsen (S):**

Arbejdsgangene på de højere uddannelsesinstitutioner er ikke, hvad de kunne have været, og forskningen er heller ikke, hvad den kunne have været.

Det er der mange grund til, men det har ikke meget at gøre med den nuværende styrelseslov. Problemet er ganske enkelt, at mange arbejdsgange er alt for tunge, og at det er alt for tidkrævende at sidde i de styrende organer, også fordi de højere læreanstalter er præget af et bedømmelsesraseri uden lige, hver gang der skal besættes en stilling. Og det er her, man efter min mening bør sætte ind.

Skal man virkelig gøre noget for universiteterne og de højere læreanstalter, så er det at overlade mere af det rutineprægede til den professionelle administration, sådan at det bliver lettere og mindre tidkrævende og mere interessant at sidde i de styrende organer. Så er det et spørgsmål om at skaffe større bevilgninger til forskningen, og så er det et spørgs-

[Erling Olsen]

mål om at ændre stillingsstruktur- og ansættelsescirculærer.

Disse ting vil socialdemokratiet meget gerne gå ind i en drøftelse af, men vi mener, at man tager meget fejl, hvis man tror, at man kan bedre forholdene på de højere uddannelsesinstitutioner ved at ændre repræsentationsforholdet mellem grupperne. Vi ser det lovforslag, ministeren har fremsat, som en sidste honnør til det Wandeludvalg, han har fået nedsat, men vi mener faktisk, han har givet det en forkert opgave, og vi kan ikke støtte det foreliggende lovforslag.

Eva Møller (KF):

Der har siden vedtagelsen af styrelsesloven i 1973 været megen diskussion om denne lov – man kunne måske næsten fristes til at sige, at der har været megen kritik af loven. Nu er det jo imidlertid således, at de fleste nye ting altid bliver mødt med skepsis og umiddelbart gjort ansvarlige for alt, hvad der sker af forringelser det pågældende sted, og så meget synes jeg trods alt ikke vi kan pålægge styrelsesloven ansvaret for. Men der er dog en række områder, hvor jeg mener, at vi med en ændring af styrelsesloven kunne opnå forbedring af en række forhold på de højere læreanstalter. Der er en række punkter, hvor jeg også mener der specielt kan rettes kritik imod styrelsesloven.

Jeg vil her først nævne, at utrolig mange mennesker bruger utrolig megen tid på møder, og at vi derfor med en rationalisering af systemet kunne skære ned på mødetiden og få noget undervisnings- og noget forsknings-tid i stedet, og det er vel dybest set derfor, vi har de højere læreanstalter.

Dernæst vil jeg nævne, at studienævnstrukturen efter vor opfattelse er uhensigtsmæssig, dels på grund af centralstudienævne, dels fordi vi har studienævne med ansvaret for uddannelsernes indhold, mens vi har rådene, der er ansvarlige for at bevilge den dertil nødvendige økonomi, og det giver altid nogle underlige stridigheder, når det ikke er det samme organ, der er ansvarligt for såvel økonomi som indhold.

Endelig mener jeg, at der ligger noget betænkeligt i, at vi kan konstatere, at det teknisk-administrative personale har indflydelse på uddannelserne, idet man ikke med rimelighed kan sige, at det teknisk-administrative

personale er specielt egnet til at have indflydelse på uddannelserne. Her kunne vi derimod med rimelighed finde, at aftagerne, brugerne, de, der er uden for elfenbenstårnet, altså samfundet – hvordan vi nu vil betegne det – kunne have brug for at have indflydelse på de højere læreanstalter, og det til trods for, at vi i de seneste år har oplevet en meget frugtbar dialog mellem læreanstalterne og det omgivende samfund.

Jeg mener, at det foreliggende lovforslag fra undervisningsministeren prøver at tage højde for alle disse mangler, og jeg finder, at vi med nedlæggelsen af centralstudienævne og med ændringen af kompetencen mellem studienævn og råd har opnået en forenkling af det administrative system, og samtidig har vi fået lagt det administrative, det planlægningsmæssige ansvar for uddannelserne, dér, hvor det økonomiske ansvar også ligger.

Strukturen er også forenklet ved, at de utrolig store institutråd – og fordi de er så utrolig store, er de også både uheldige og meget tidkrævende – er blevet nedlagt og er blevet erstattet med nogle mindre institutbestyrelser. Jeg finder det meget væsentligt, at institutbestyrelserne fremover skal bestå af de mennesker, som på lang sigt er mest interesserede i institutternes kontinuerte drift, og det vil sige de varigt ansatte lærere på mindst halv tid samt det teknisk-administrative personale.

Jeg mener endvidere, at vi vil få en styrkelse af forskningen. Vi vil få mulighed for at give dansk forskning det vingesus, den ofte har brug for, ved for hvert hovedområde at oprette et forskningsnævn. En af indvendingerne imod den gældende styrelseslov er jo, at utrolig mange ikke-forskningskompetente mennesker har indflydelse på forskningen, så jeg mener, at vi med alle disse ting oplever, at det foreliggende forslag retter op på en række mangler.

Endvidere hilser jeg med glæde, at vi har fået plads til nogle af menneskene uden for de højere læreanstalter, uden for elfenbenstårnet, i de styrende organer ved at nedskære mængden af teknisk-administrativt personale. Jeg vil også godt sige, at det for mig spiller en stor rolle, at disse mennesker udpeges af planlægningsrådet for forskningen og af de faglige landsudvalg for uddannelserne/censorkorpserne og altså ikke af ministeren, således at vi kan sikre, at de mennesker, der

[Eva Møller]

kommer ind her, er forskningskompetente og er uafhængige af det politiske system og på alle måder kun har forskningens synspunkter for øje.

Jeg vil endelig sige, at vi fra konservativ side igennem årene har talt meget – og også meget negativt – om studenternes indflydelse, men jeg tror, at vi med det foreliggende forslag har fundet en rimelig balance, idet vi har bevaret studenterindflydelsen med 50 pct. i studienævne og antallene i de øvrige organer uændrede. Men vi har ændret på opgavefordelingen, således at vi først og fremmest i studienævne har givet studenterne indflydelse på det, der er interessant for dem, nemlig spørgsmålet om uddannelsernes tilrettelæggelse og om eksamensaflægning.

Hanne Severinsen (V):

Den nuværende styrelseslov har i hele sin funktionstid været udsat for kritik. Noget har været berettiget og andet måske knap så berettiget.

Man har først og fremmest sagt, at den procedure, man havde, var alt for tidrøvende, og at beslutningskompetencen var for uklar. Det gælder bl.a. forholdet mellem studienævn og fakultetsråd.

Det har også været sagt, at det var uhenigtsmæssigt med det indirekte valgte centralstudienævn, og det har af mange været opfattet som bare et overflødigt organ. Det samme gælder det institutråd, man har haft; det har været alt for stor en forsamling til, at man kunne tage reelle beslutninger i det. Resultatet har været – og det har også kunnet kritiseres somme tider – at de synspunkter, som kom frem i forsamlingerne, måske heller ikke altid levede op til de forventninger, man kunne have om, at man først og fremmest varetog forsknings- og undervisningsinteresser og ikke så meget så på de mere kortsigtede personaleinteresser.

Desuden har man kritiseret, at de styrende organer ikke har været åbne nok over for det omgivende samfund, dem, der skal bruge forskningen, og dem, der skal aftage studenterne.

Det er også blevet diskuteret, om det har været rimeligt med den store indflydelse, studenterne har, men her vil jeg godt gøre klart, at i venstre mener vi, at de studerende bør

have afgørende indflydelse specielt på studiernes indretning. Det er nemlig de studerendes egen fremtid, det handler om, og det har ofte vist sig, at de studerende måske i virkeligheden var mere fremadrettede end deres lærere, for hvem det somme tider kunne være nemmere at fortsætte som hidtil.

Der er således i regeringens lovforslag ikke lagt op til noget opgør med studenterindflydelsen, som vi finder vigtig. Man kan måske undre sig over, at jeg understreger dette, men når man læser de mange høringssvar, der har været, kunne man nære en vis frygt for, at debatten mere kom til at handle om, hvad man tror regeringen vil, end hvad regeringen rent faktisk foreslår. Der har været afholdt en masse møder, hvor man har sagt, at regeringen vil genindføre professorvældet. Intet er mere forkert end at udlægge regeringens forslag som en tilbagevendende tilstandene før 1968. I øvrigt har professorerne jo i dag meget lille indflydelse. Det, som forslaget sikrer, er, at de fastansatte, dvs. de lærere, der driver forskning på universiteterne, får deres stilling styrket, først og fremmest ved oprettelse af forskningsnævn.

Regeringen nedsatte for to år siden det såkaldte Wandeludvalg, og der er grund til at takke udvalget for en særdeles klar rapport med mange udmærkede forslag. Det er først og fremmest forslag, der smidiggør hele proceduren og sørger for en klar kompetencefordeling og sikrer, at forskningsinteresserne bliver hørt.

På et enkelt punkt har regeringen som nævnt ikke fulgt forslagene: de studerende bevarer uændret repræsentation i organerne, men der sker en forenkling, og man kommer til at opfylde det princip, som man som god nærdemokrat må gå ind for, nemlig at indflydelsen skal være hos dem, som beslutningerne angår. Efter lovforslaget får vi en struktur, hvor de videnskabelige medarbejdere rådgiver om forskningen, de studerende og deres lærere rådgiver om studiets sammensætning og de fastansatte lærere og TAP-personalet varetager instituttets daglige arbejde. Ud fra disse organers rådgivning skal rådet så foretage den overordnede prioritering, og der sker ikke mange ændringer af sammensætningen, bortset fra, at der kommer nogle repræsentanter for aftagerne.

Det, at centralstudienævnet afskaffes, og at institutrådene afskaffes til fordel for årlige

[Hanne Severinsen]

møder, er også en forenkling. Hovedsigtet er at bevare universiternes selvstyre, og det vil netop kunne varetages, fordi strukturen bliver mere hensigtsmæssig.

Til slut vil jeg sige, at vi i venstre ikke håber, at alt for mange har lagt sig fast på forhånd uden at have læst lovforslaget. Vi håber på en debat præget af det, lovforslaget indeholder, og ikke de fremmanede spøgelse, som man kan se af de mange høringssvar. Og så tilsiger vi i øvrigt lovforslaget en villig behandling.

Carsten Andersen (SF):

Jeg kan forsikre fru Hanne Severinsen om, at det er efter grundig gennemlæsning af lovforslaget, at vi i socialistisk folkeparti er kommet frem til, at overskriften på dette lovforslag bør være: »Demokrati er det modsatte af effektivitet.«

Den meget præcise bestilling, som undervisningsministeren gav sit mandatudvalg lød:

»De kommende år kan forventes at stille et voksende krav til de højere læreanstalters evne til omstilling og til optimal udnyttelse af de tildelte ressourcer.«

Og det hedder videre:

»Ved udarbejdelsen af principper og forslag bør det være et overordnet mål, at de højere læreanstalters traditionelle selvstyre bevares, samtidig med at det bringes til at opfylde de krav, som samfundet må stille til en effektiv ledelse af forskning og uddannelse.«

Vi kan være meget enige med undervisningsministeren i, at offentlige virksomheder altid skal være moderne og effektivt ledet. Det giver den bedste service for borgerne og for samfundet, og derfor har vi da også lyttet med megen interesse til regeringens moderniseringsguru, Jan Carlzon, som bl.a. anbefaler: riv pyramiderne ned, giv medarbejderne medbestemmelse og ansvar! Ja, det siger han faktisk, når han indoktrinerer det nye management.

Men her ser vi, hvor lærenem undervisningsministeren er: han rejser pyramiderne, erklærer demokratiet ubrugeligt og genindfører elfenbenstårnet. »Stop demokratiet og effektiviser!«; sådan lyder mottoet for dette lovforslag. Det står klart at læse i bemærkningerne:

»Hvis institutionerne skal kunne fungere som stærke, handlekraftige og troværdige partnere i en dialog med offentlige myndigheder, private virksomheder og organisationer, må for det første den daglige ledelse effektiviseres og administrationen forenkles. Herigennem kan også opnås, at mere af medarbejdernes tid kan anvendes til forskning, undervisning og medhjælp...«.

Hvis ministeren havde brugt almindeligt dansk, ville der have stået: »Hold nu op med det demokratipjåt og bestil noget!«

Det er ikke ét eneste sted dokumenteret i betænkningen eller i ministerens bemærkninger til lovforslaget, at den ledelsesfunktion, der i dag fungerer på de højere læreanstalter, er ineffektiv. Men hvis ministeren har den opfattelse, hvorfor tager ministeren så ikke op i en debat med de demokratiske styringsorganer, hvad ministeren er utilfreds med, hvad ministeren egentlig ønsker at få ændret?

Det eneste, vi kan henholde os til, er ministerens helt personlige vurdering, og på trods af, at alle højere uddannelsesinstitutioner har sagt klart fra – selv tidligere undervisningsminister Helge Larsen har været kritisk over for forslaget – fremsætter ministere alligevel forslaget, idet han mener, det vil indebære store fordele med hensyn til effektivisering af styrelsen og klare ansvarsfordelinger. I enøjethed er denne indstilling vist kun overgået af Egon Weidekamp og lord Nelson.

Hvordan tror ministeren at han får personalet med sig i effektivisering? Hvordan tror ministeren at han får personalet til at opføre sig ansvarligt, når han uden at drøfte det med det kan gennemføre så indgribende ændringer? Det kan han selvfølgelig, fordi han aldrig lytter og altid taler med andre, når han får sådan nogle ting at vide.

Alle moderne virksomhedsledelser vil gå den modsatte vej, nemlig bede lederen om at lytte. Vi beder lederen om, at dette forslag bliver bedømt af et moderne virksomhedskonsulentfirma, for at høre, om lederen af denne virksomhed egentlig har begreb om at lede så stor og vigtig en erhvervsgræn. Særlig når det gælder forskning, burde denne leder have set, at der er interesse på universiteterne, og at der er arbejde at få i kontakt med erhvervslivet. Hvis ministeren er utilfreds med det, hvorfor kontakter ministeren så ikke de demokratiske organisationer og drøfter

[Carsten Andersen]

med dem, hvad det er for nogle krav, som ministeren mener samfundet bør stille?

Effektivitet kontra demokrati er nogle begreber, der er ret aktuelle nu, hvor netop dette lands befolkning står over for at skulle vælge enten det effektive EF-samarbejde eller fastholden af demokratiet. Undervisningsministeren giver her dagligdagen et lille eksempel på, hvordan vi skal opfatte effektivitetsbegrebet; det er ret uhyggelige perspektiver.

Det er vist klart, at der er en demokratiopfattelse til forskel mellem undervisningsministeren og os. Vi vil i udvalget bede om at få nøjagtigt konkretiseret, hvor den nuværende ledelsesform har forhindret en samfundsgavnlig forskning, hvor den nuværende ledelsesform har forhindret fornyelse i uddannelsen til gavn for samfundet. Vi ved godt, at den nuværende ledelsesform har forhindret undervisningsministeren i at få sin vilje, og det er jo ikke altid til skade for samfundet, men at undervisningsministeren ikke kan få sin vilje i alt, er vel ikke grundlag for at ødelægge et godt fungerende arbejdspladsdemokrati.

Estrup (RV):

Jeg synes, der er en myte, som det vil være godt at få aflivet med det samme: der er ikke væsentlig utilfredshed med styrelsesloven på universiteter og højere læreanstalter. Når undervisningsministeren venligt, men bestemt gang på gang får et nej, når han sender forslag til at ændre styrelsesloven ud til høring, skyldes det ikke, at det kun er de sammenspiste repræsentanter i råd og nævn, som svarer, eller at væsentlige mindretal ikke kommer til orde. Årsagen er simpelt hen, at institutionerne i det store og hele trives godt med styrelsesloven som rammen om det daglige arbejde. Ministeren kan trygt foretage en urafstemning i lærergruppen alene – svaret vil blive det samme: man ønsker at beholde styrelsesloven nogenlunde i den nuværende udformning.

Det betyder på den anden side ikke, at styrelsesloven er fejlfri. På decentralt niveau, dvs. på institut- og studienævnplan, foregår det daglige arbejde i nogle sammenhænge for tungt; det er for tidkrævende, og der er uklare kompetencerelationer, især mellem institutter og studienævn. Det er her, man kunne

gøre noget for forskningen, først og fremmest ved at give den enkelte videnskabelige medarbejder mere forskningstid og generelt bedre arbejdsvilkår.

Det andet område, hvor styrelsesloven ikke slår til, er i forholdet til ministerium og direktorat. Kollegiale organer er ikke velegnede til at foretage afskedigelser, men at det trods alt kan lade sig gøre fagligt forsvarligt, har vi – jeg havde nær sagt desværre – faktisk set. Hovedproblemet er derimod, at man fra ministeriel side i stigende grad har ønsket at styre aktiviteterne, at man har forsømt at gøre spillereglerne i denne styring åbne og forståelige og især at lægge dem fast for længere tid ad gangen.

Men man har også forsømt at tilpasse styrelsesloven til den faktiske indsnævring i selvstyret. På det punkt melder også Wandeludvalget og dermed det foreliggende lovforslag helt pas. Jeg synes, ministeren bør gøre sig klart, at det i virkeligheden ikke giver mening at drøfte væsentlige ændringer i styrelsesloven, før man i ministeriet har gjort op med sig selv, i hvilket omfang og på hvilken måde man vil give institutionerne selvstyre med hensyn til anvendelse og prioritering af deres økonomiske rammer.

Den mest iøjnefaldende ændring i lovforslaget er ønsket om at placere udefra kommende repræsentanter på halvdelen af TAP-pladserne i konsistorium og råd. Vi er bestemt ikke imod at øge universiteternes kontakt til omverdenen, men som ministeren selv skriver i fremsættelsestalen, sker denne udveksling allerede i vidt omfang gennem bestemmelser om rekvireret undervisning og forskning, gennem censorkorps og gennem mere eller mindre formelle kontakter til aftagersiden.

At placere aftagerrepræsentanter i de styrede organer er derimod en oplagt fejltagelse. De pågældende har ingen daglig kontakt med livet på institutionerne, og de har derfor heller ikke forudsætninger for at deltage i de beslutninger, som de styrende organer skal træffe. De bliver udprægede fremmedelementer. Deres indflydelse bliver næppe stor; de bliver langt snarere gidsler end kommissærer. Det radikale venstre er imod det forslag.

Tiden tillader mig ikke her ved første behandling at gå i detaljer med de øvrige forslag. Jeg skal derfor slutte med at fremhæve to synspunkter, som bør være ledende i det

[Estrup]

videre arbejde med styrelsesloven, og overskrifterne på dem er »Fleksibilitet« og »Decentralitet«, fleksibilitet i den forstand, at man bør erkende, som det også er sket i lovforslagets § 35, at institutionerne er meget forskellige, og at man derfor også må give rammer, der er så vide, at institutionerne kan trives inden for dem. Dette betyder bl.a., at man kunne løse problemerne om institutråd og centralstudienævn ved at skabe større valgfrihed for institutionerne.

Men dernæst også decentralitet i og med, at man bør sikre, at beslutningerne træffes dér, hvor fagkyndighed og sagkyndighed er til stede. Derfor er det ingen løsning at flytte kompetencen fra studienævnene op til organer, hvor der sidder personer, som ikke har den nødvendige føling med faget, og det er ingen løsning at oprette forskningsnævn på så centralt plan, at man ikke får taget beslutninger om forskningen dér, hvor fagkyndigheden er til stede.

Jeg synes, ministeren skulle overveje de to sider af styrelsesloven. Det er i hvert fald det, vi finder er væsentligt, hvis man skal forbedre en styrelseslov.

Men sammenfattende må jeg sige, at det radikale venstre ikke finder, at det foreliggende lovforslag er noget godt forslag eller noget tilstrækkeligt forslag for det videre arbejde.

Bente Juncker (CD):

Den nuværende styrelseslov fra 1973 og dens ophav 3 år tidligere kan ses som konkrete eksempler på udformning af de tanker, der fulgte af det såkaldte ungdomsoprør.

Princippet bag lovene bygger på grupprepræsentation fremfor funktionelle interesser som forsknings- og uddannelsesinteresser.

I Wandeludvalgets betænkning i kapitlet om almene overvejelser siges det:

»Dog er det svært at tænke sig andre end forskere som forskningsrepræsentanter. Denne repræsentationsform har hidtil ikke været lagt til grund i den danske ordning, men det udelukker naturligvis ikke, at også dette repræsentationsprincip overvejes.«

Centrum-demokraterne har senest i 1980 selv fremsat beslutningsforslag vedrørende styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, byggende på det, vi har kaldt et ligemandsprincip, og den holdning, der ligger til grund

for CDs ønsker om ændring af styrelsen af højere uddannelsesinstitutioner, svarer udmærket til det, der stiles mod fra Wandelsudvalgets side.

Undervisningsministeren – altså dengang hr. Bertel Haarder – kunne også dengang sige ja til intentionerne i vort forslag, og jeg vil i dag gerne takke undervisningsministeren for det mod, han udviser ved fremsættelsen af det forslag, der nu ligger til forhandling.

Fra mange sider har der allerede lydt stærkt kritiske røster, men regeringen må af og til vove at tone rent flag og så naturligvis tage imod de hug, der kommer fra dem, der står for en anden holdning. Det mener CD er en rigtig måde at gå frem på, for det skal være muligt for folk, der interesserer sig for det, der foregår her i folketinget, at se nogle klare formuleringer af, hvad regeringens holdning er, og hvad den gerne vil. De nødvendige kompromiser må vi så leve med. Det følger af den sammensætning, som tinget har.

Med den baggrund, styrelsesloven har, kan vi vist roligt tale om holdninger, selv om det samtidig i høj grad drejer sig om noget praktisk, nemlig hvordan man opnår en styrelsesform, der bedst muligt varetager saglige og faglige spørgsmål.

I CD er vi vant til at sige tingene ligeud, og det vil jeg gøre ved at fremhæve, at de beslutninger, de styrende organer skal træffe, ikke er politiske. Det er faglige, saglige afgørelser, der skal træffes af ledere, der er tildelt præciseret ansvar. Vi har hertilands en tradition for selvstyre ved de højere uddannelsesinstitutioner, og det er ikke hensigten at ændre dette forhold. Fra kritikerside føres det frem som argument imod ændringer i den retning, Wandeludvalget foreslår, at selvstyret anfægtes. I en rektortale ved en årsfest på en af de højere uddannelsesinstitutioner blev det postuleret, at udviklingen undergår stigende central styring, især på økonomisiden, gennem direktoratets ændrede budgettering og etablering af puljer til omstillinger. Det betragtes som manglende tillid til institutioners egen vilje og evne til at gennemføre omstillinger. Ja men det, der har været efterlyst, er netop, at institutionerne selv skulle tage skyklapperne af og se samfundets udvikling og dets behov i øjnene inden for nogle økonomiske rammer. Ingen kan vel være så naiv

[Bente Juncker]

at tro, at der kunne bevilges ad libitum på finansloven.

Jeg mener, denne argumentation er falsk, hvis man mener noget alvorligt og reelt med at ville skabe de bedst mulige uddannelsesmæssige og forskningsmæssige resultater, som alle er enige om at vi skal have.

For at opnå de resultater kræves en effektiv styrelse med klar ansvarsplacering, og hvor forskningssynspunktet styrkes. Det er det, det foreliggende lovforslag sigter på, og det kan CD kun være enig med ministeren i.

Tiden er løbet fra romantikken fra 1968. Man må se at komme ned på jorden igen; vi har trods alt 15 års erfaringer bag os med en styrelsesform, der er præget af det, Wandeludvalget kalder »et tidstypisk deltagerdemokratisk ideal«. Det må dog gøre et vist indtryk, når Det kongelige danske Videnskaberne Selskab giver så klart udtryk, som tilfældet er, for tilslutning til Wandeludvalgets målsætning og de forslag, der er resultatet heraf.

Skulle jeg pege på enkelte punkter i ministerens forslag, som CD anser for særlig væsentlige, kan jeg nævne fire:

For det første udformningen af § 4, hvor det præciseres, at rektor er ansvarlig leder af hele institutionen og øverste foresatte for det ansatte personale.

For det andet kan jeg nævne § 11, stk. 4, hvor man søger at nedbryde adskillelsen af økonomisk ressourcfordeling og uddannelsernes indhold gennem en enstrengt struktur.

For det tredje etablering af forskningsnævn og endelig bestemmelserne om repræsentation af aftagersynspunkter. Herved bidrages der til at skabe et åbent miljø for forskningen på et kvalificeret niveau; der brydes nogle mure ned, og det lægger vi vægt på i CD.

Vedrørende sammensætningen af konsistorium og fakultets- og fagråd er Wandelbetænkningens forslag ikke fulgt. CD kunne udmærket have givet tilslutning til disse forslag, men vi har forståelse for den løsning, ministeren har valgt.

CD udtrykker tilfredshed med lovforslaget i sin helhed.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Ministeren er utilfreds med den nuværende styrelseslov, men de institutioner, der bruger loven, er stort set tilfredse, eller sagt på en anden måde: de vil absolut ikke have de forslag til ændringer af loven, som ministeren ønsker. Det siger ministeren da også ligeud i sin skriftlige fremsættelse. Det ville nu også have været svært for ministeren at påstå noget andet, idet det har været stort set umuligt at opdrive et par pæne ord fra institutionernes side om ministerens tanker.

Men ufortrødent går ministeren alligevel i gang, fordi demokrati efter ministerens mening gør alt ineffektivt og tager alt for lang tid. Det er åbenbart bedre med en pisk, så det hele kan gå i en fart.

Hvad er så hovedopskrifterne for ministerens iværksætterlyst, inspireret af eller nærmere afskrevet efter Wandeludvalget? Det er centralisering af magt og kompetence hos rektor, dekan, institutbestyrer osv., styrkelse af de fastansatte videnskabelige medarbejdere på bekostning af timelærerne, svækkelse af studenterindflydelsen og TAP-indflydelsen, nedlæggelse af institutrådene og nedlæggelse af de centrale studienævn.

Styrelsesloven er som sagt roden til alt ondt, siger ministeren. Institutionerne mener, at de problemer, der er, nu nok snarere skyldes, at institutionernes autonome planlægning reelt umuliggøres af ovenfra kommende ultimative ministerielle krav om indholdsmæssige og økonomiske omprioriteringer, samtidig med at budgetreformen har udhulet institutionernes selvstyre og frataget dem muligheden for at fordele ressourcerne internt.

I de 12-15 år styrelsesloven har fungeret, har uddannelsessystemet måttet tilpasse sig først en meget kraftig ekspansion og så nogle utrolig drastiske nedskæringer strøet ud på må og få, uden nogen reel plan og tilsyneladende uden nærmere overvejelser.

Samtidig har man i de sidste år måttet se en meget stærk tendens til centralisering: stadig flere områder inddrages under DVUs og ministeriets styring, der ligeledes er præget af en stærkt stigende detaljeringsgrad. Som DSF har udtrykt det i sin henvendelse til uddannelsesudvalget: ikke alene den egentlige økonomiske styring, uddannelsernes art og overordnede struktur, men også detaljerne i de enkelte uddannelsers indhold og tilrettelæggelse afføder ofte langvarig brevveksling, argumentation og forhandling. Måske skulle

[Elisabeth Bruun Olesen]

man lade være med at blande sig så meget i det; så gik det måske bedre.

Styrelsesloven blev i sin tid lavet på baggrund af voksende utilfredshed i 1960erne med et forældet gammelmandsvælde, et professorvælde, som havde forårsaget stivnede uddannelser med traditionsbundet indhold i undervisning og forskning. De yngre lærere krævede medindflydelse og faglig nyudvikling, det gjorde studenterne og TAP-gruppen også. Styrelsesloven er på ingen måde perfekt i dag. Studenterne og TAPerne har ikke samme indflydelse som VIPerne, men det ville ved Gud være et tilbageskridt af dimensioner, hvis ministerens forslag kom igennem.

Wandeludvalget hævder under dække af begrebet fagkyndighed, at en kvalificeret varetægtelse af opgaverne ikke kan foretages af studenter og slet ikke af TAPere, men begrebet fagkyndighed har stået centralt i alle de angreb, som i årenes løb er rettet imod styrelsesloven.

Den analyse er totalt snæversynet og indskrænket. Som TAPs fællesråd har skrevet til udvalget om de Haarderske ideer: uddannelsesinstitutionernes formål kan ikke beskrives fyldestgørende ved blot at henvise til, at de skal drive forskning og give undervisning, for dermed efterlader man et næste spørgsmål ubesvaret, nemlig spørgsmålet om, hvad der er forskningens og undervisningens formål, for det er langtfra et neutralt begreb svævende frit rundt i luften. Det er langtfra ligegyldigt, hvad man ved noget om, og ej heller hvad man ved om det. F.eks. er det ikke ligegyldigt, om man ved mest om EDB-systemers rationaliseringseffekt eller om daskærmes mulige sundhedsskadelige virkninger.

Den nuværende styrelseslov er med de fejl og mangler, der er i den, vel nok et udtryk for nogle af de videste rammer for medbestemmelse og indflydelse, som findes i Danmark. Det vil ministeren nu ødelægge og bombe tilbage til en forældet styreform, sådan som man havde det før den styrelsesform, vi har i dag. Jeg kunne godt tænke mig at vide, hvad en mand som SAS' Carlzon mon måtte tænke om en sådan måde at lede en virksomhed på.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti synes i princippet, at det er et overmåde godt arbejde, vi her er blevet præsenteret for i Wandeludvalgets rapport, og det er da også således, at ministerens hovedintentioner i lovforslaget er taget ud fra dette. Det er vi af mange grunde meget tilfredse med. Jeg vil ikke gå ind i enkelt-heder her – det har mange allerede gjort – men blot sige, at der efter vor opfattelse er nogle bestemte punkter, som er klare forbedringer i det, som ligger foran os.

En sådan er, at strukturen i det hele taget bliver forenklet. Det trænger vi til efter vores opfattelse, og nu er der en række erfaringsgrundlag, som er årsag til, at man kan tage fat på disse ting. Derfor synes vi, det er både rigtigt og godt, at ministeren fremsætter sit forslag.

Det andet er, at der sker en effektivisering af styrelsen for de højere uddannelsesinstitutioner. Det mener vi også er rigtigt.

En tredje ting er – og dér afviger ministeren jo noget i forhold til rapporten – at studenterne og lærerne skal bevare den indflydelse, de har i dag. Det er vi meget tilfredse med. Vi synes, det er rigtigt, at de studerende har indflydelse på studierne tilrettelæggelse, og vi mener også, det er meget positivt, sådan som det har formet sig indtil nu. Her har ministeren altså en anden opfattelse end rapporten. Vi deler denne opfattelse.

Endvidere er det således, at forskningen styrkes. Vi finder det desuden meget positivt, at der placeres eksterne repræsentanter i de højere uddannelsesinstitutioners styring. Vi mener, det giver en fornyelse i takt med den samfundsudvikling, som selvfølgelig til stadighed sker. Derfor synes vi, det er et overordentlig vigtigt element i forslaget.

Vi mener også, at lovforslaget giver en bedre arbejds- og beslutningsproces i forbindelse med disse styringer.

Vi kan således helt tilslutte os forslaget; vi synes, at det er et godt og konstruktivt forslag, som vi gerne vil medvirke til at bearbejde videre i udvalget.

Pia Kjærsgaard (FP):

Det er helt korrekt, som undervisningsministeren skriver i bemærkningerne til dette forslag, at der i tidens løb har været kritik af styrelsesloven, og at der er blevet taget forskellige initiativer med henblik på at rette op

[Pia Kjærsgaard]

på disse forhold, men at det ikke har ført til forandringer.

En af disse kritikere er fremskridtspartiet, der så langt tilbage som i 1975 fremsatte lovforslag om forbedring af styrelsen af universiteter m.v. Vi har flere gange genfremsat forslaget, fordi vi mente og fortsat mener, at styrelsen af universiteter og højere læreanstalter bør være anderledes.

Når der nu foreligger et forslag fra undervisningsministeren, der stort set tilgodeser fremskridtspartiets ønsker og forslag, som vi tidligere har givet udtryk for, er det klart, at vi står bag undervisningsministeren i denne sag.

Vi forstår dog ikke, at ministeren vil fastholde, at de studerende skal have samme repræsentation som hidtil, og vi er skuffede over, at ministeren ikke på det felt har fulgt det nedsatte udvalgs forslag.

Fremskridtspartiet finder studentrepræsentationen for stor og tilslutter sig udvalgets bemærkning modsat undervisningsministeren, men lovforslaget som helhed støtter vi.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke for de klare og velargumenterede taler, som er blevet holdt af regeringspartiernes ordførere, og også tak til ordføreren for fremskridtspartiet.

Talerne fra regeringspartiernes ordførere viser, at regeringen lægger umådelig megen vægt på denne sag, er stærkt engageret i den, og at vi mener, vi har en sag, der er meget vigtig for samfundet, for uddannelserne og for institutionerne selv.

Derfor vil jeg også gerne takke for de betydelige åbninger, som der trods alt var i både hr. Erling Olsens og hr. Estrups taler. Der var åbninger, når det gælder centralstudienævnenes nedlæggelse, der var åbninger, når det gælder de store institutråd, som med fordel kan blive erstattet af noget andet, og jeg tror også, der var åbninger, når det gælder det vigtige forslag om forskningsnævn; i hvert fald er der ikke mange, der har afvist disse forskningsnævn her fra talerstolen.

Jeg vil gerne takke hr. Erling Olsen for hans klare beskrivelse med ordene: arbejdsgangen er ikke, hvad den kunne have været, forskningen er ikke, hvad den kunne have været, og hans klare erkendelse af, at der er for tunge arbejdsgange, at de er for tidkræ-

vende, og, føjer han til, at det bl.a. skyldes bedømmelsesraseriet. Jeg vil meget gerne se på, om vi dér uden at skade forskningen kan foretage en begrænsning af tidsforbruget.

Hr. Estrup mente, at der ikke var utilfredshed med styrelsesloven på institutionerne. Nej, ikke hvis man skal tro de udtalelser, der kommer, men en urafstemning, som hr. Estrup talte om, var måske en idé. Jeg går ud fra, at medlemmer af Videnskabernes Selskab og af forskningsrådene og privatansatte forskere kunne få lov til at deltage i en sådan urafstemning. I så fald ville jeg trygt lægge sagen i en sådan urafstemnings hånd; så det kan da være, at vi skal optage forhandlinger med hr. Estrup om, hvorledes vi kan tilrettelægge en sådan urafstemning blandt forskerne i det danske samfund. Jeg ser med stor fortrøstning frem til resultatet af en sådan urafstemning.

Hvorfor skal vi have denne nye styrelseslov? Jeg vil gerne give et par klare grunde. Forskningen her i samfundet skal styrkes – det er alle enige om. Vi skal have mere forskning, og det har vi også fået i de seneste år, endda en ganske betydelig stigning i forskningsbevillingerne, og i de følgende år vil vi få en yderligere stigning.

Vi skal have bedre forskning, vi skal styrke kvaliteten, og det er det, dette forslag drejer sig om. Vi skal have en bedre forskning af hensyn til samfundet, vi skal have en bedre forskning på institutionerne af hensyn til de uddannelser, som er knyttet til forskningen med den begrundelse, at forskningen skal holde uddannelserne oppe, holde dem à jour med fremtidens muligheder osv.

For det tredje er det vigtigt at styrke forskningen af hensyn til institutionernes selvstyre, som også jeg går varmt ind for at bevare og udbygge, men det forudsætter jo, at man har effektive ledelsesformer, hvor det bliver muligt at træffe også de vanskelige beslutninger, som enhver god ledelse skal kunne træffe.

Af disse grunde er det vigtigt, at vi på institutionerne får forskningsnævn alle steder, at vi dernæst får øget forskerstemmen i de styrende organer, som beskæftiger sig med forskning, og at vi derudover også giver den udefra kommende sagkundskab mulighed for at lægge sit lod i vægtskålen for derved at garantere, at hensynet til forskningen altid vejer tungere end det aktuelle hensyn til for-

[Undervisningsministeren]

skerne. De to hensyn behøver nemlig ikke altid at være sammenfaldende, i hvert fald ikke på det enkelte institut.

Endvidere er det vigtigt, at tidsforbruget nedsættes, sådan at forskere, der har travlt med forskning, ikke på forhånd er nervøse ved at stille op til de styrende organer. Dette er meget afgørende, og det er derfor, vi skal have en klarere ansvarsfordeling, så forskerne får større indflydelse på forskningen og det teknisk-administrative personale får større indflydelse på det, der vedrører det – og det får de jo ifølge forslaget, hvor de styrkes i de små, effektive institutbestyrelser, som erstatter de store, kaotiske institutråd – og sådan at de studerende bevarer deres meget kraftige indflydelse gennem studienævnene og i øvrigt bevarer deres stemmeandele uændret i både fakultetsråd og konsistorium.

At beskrive dette forslag som udemokratisk siger lidt om, at hr. Carsten Andersen ikke har klarhed i sine demokratibegreber. Han stod her på talerstolen og definerede demokrati som det modsatte af effektivitet; vi skal sandelig nok komme langt med demokratiet i verden, hvis hr. Carsten Andersen fastholder den definition. Jeg har sjældent hørt en så demokratiskadelig tale og demokratiskadelig holdning som den, SFs ordfører her har givet udtryk for. Den debat om, hvad demokrati egentlig er, tror jeg vi trænger til at få ført i Information og i Politiken og i alle de blade, som SFerne læser, for jeg er sikker på, at jeg kan overbevise de fleste af SFerne om, at det er ødelæggende at definere demokrati på den måde, hr. Carsten Andersen gør det på.

Som man kan mærke, går regeringen mildest talt ind for dette forslag og lægger vægt på det. Det er dejligt at være minister for et sådant forslag, som er så indlysende let at forklare både over for studerende, over for folk uden for universiteterne og over for alle dem, som vil styrke samfundet.

Hvor har vi hørt mange indlæg om behovet for at styrke dansk forskning: fra en Haldor Topsøe, fra en Ulrik Lassen, fra en Mads Øvlisen osv. Gå ud og spørg alle disse mennesker, som institutionerne jo ustandselig klamrer sig til, når det gælder spørgsmålet om bevillinger, om de ikke finder det nødvendigt at ændre styrelsesloven! De vil alle som med én mund sige: jo! Og nogle af dem vil endda føje til: vi ønsker slet ikke større

bevillinger til universiteterne, hvis vi ikke får en ny styrelseslov. Det er altså meget vigtigt for, at vi kan få et bedre samarbejde mellem samfund, institutioner og den private sektor, at vi får en mere effektiv ledelsesform på institutionerne. Det nytter ikke noget at stikke hovedet i busken; det nytter ikke noget at påstå, at der ikke er nogen, som synes, der er problemer. Jo, der er!

Hvad angår spørgsmålet om forskningsnævn, har Videnskaberens Selskab udsendt en pressemeddelelse om sin beslutning, som klart understreger behovet for forskningsnævn.

Forskningsrådene har efter min mening heller ikke taget afstand fra dette her. Det er hårdt forlangt, at de med liv og lyst skal gå ind i denne debat, for det vil kunne skabe vanskeligheder for de enkelte medlemmer på de institutter, hvor de går – sådan er tilværelsen jo desværre – men hvis vi lavede den urafstemning blandt forskningsrådenes medlemmer, som hr. Estrup nævnte, er der ingen tvivl om hvad resultatet ville blive.

Er det ikke også tankevækkende, at denne Carl Wandel, som nu pludselig skulle være en så tankeløs person, indtil for ganske kort tid siden var en demokratisk valgt rektor på det næststørste universitet, valgt i bred enighed, så vidt jeg ved, blandt studerende, TAP-ere og lærere, og at han tilmeldt var rektorforsamlingens formand. Ja men hvordan kan en sådan mand dog tage så frygteligt fejl, at han pludselig har mistet enhver forbindelse med institutionerne? Ærlig talt: jeg synes, det virker utroværdigt, at han skulle være så helt ude af trit med, hvad forskningssagkundskaben mener i Danmark. Jeg tror simpelt hen ikke på det.

Derfor vil jeg til slut indtrængende opfordre til, at de åbninger, der her er givet vedrørende centralstudienævnene, vedrørende forskningsnævn, vedrørende institutbestyrelser, trods alt kan munde ud i, at vi, selv om vi ikke kan blive enige om det hele, dog kan blive enige om noget, som kan være et skridt på vejen til en effektivisering og til skabelse af en bedre forbindelse mellem institutionerne og omverdenen og derigennem også til en styrkelse af forskningen på institutionerne.

Carsten Andersen (SF):

[Carsten Andersen]

Det var vist en ordentlig opsang, jeg dér fik af skole-, nej, undervisningsministeren, og jeg vil meget gerne tage handsken eller hånden op nu, efter at jeg har fået et slag med liniealen, om debat om demokrati. Jeg vil dog opfordre undervisningsministeren til, at den også kommer til at foregå i Socialistisk Weekend, som snart udkommer.

Men det er da rigtigt, at dette her er en debat om demokrati, nemlig at vi med demokrati mener, at man kan debattere, hvad man ønsker gennemført, mens undervisningsministeren vil diktere, hvad han vil have. Det er forskellen. Jeg har sammenholdt vores opfattelse af demokrati med undervisningsministerens demokrati kontra effektivitet, og det kalder undervisningsministeren den mest demokratiske udtalelse, der er faldet her fra talerstolen. Ja men er det ikke sådan, at undervisningsministeren gang på gang i sit forelæg skriver, at det demokrati, der foregår på de højere læreranstalter, er for tidrøvende? Hvornår er undervisningsministeren gået over i universiteterne og har sagt: jeg kunne godt tænke mig, I styrkede forskningen. Hvad med at gøre det, og kan vi få en snak om det? Har undervisningsministeren gjort det? Jeg har ikke hørt om det. Har undervisningsministeren skrevet nogen artikler eller oplæg til universiteterne om styrelsesformerne? Jeg har ikke set det. Det kan være, at undervisningsministeren har gjort det.

Det ville være demokrati at tage en åben debat om det, og hvis de højere læreranstalter og de forskellige styrelsesorganer så ikke ville tage debatten op og ikke ville gå ind i en seriøs debat om det, kunne vi begynde at tale om, hvordan vi får den debat op at stå, og hvordan vi for det i gang. Undervisningsministeren vil ikke debattere. Undervisningsministeren vil diktere. Jeg er enig med CD i, at der skal mod til for at tone rent flag i denne sag.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Ministeren talte om sit hjerte barn, og så taler man sig åbenbart varm og kommer til at overfortolke nogle ting. Der er jo ingen mennesker, der synes, det er en kvalitet i sig selv, at tingene tager så lang tid som overhovedet muligt, og at langsommelighed er en dyd i sig selv.

Det, vi har sagt om demokrati, er, at der i den demokratiske styreform ligger kvaliteter, som Wandeludvalget totalt glemmer i sin søgen og jagt efter effektivitet, hvad effektivitet end måtte være for en størrelse. Når der er flere til at tage beslutningerne, når der både er studenter og TAPere, kommer der forslag på bordet fra en side, som professorerne måske aldrig nogen sinde har tænkt over, aldrig nogen sinde har kendt, aldrig nogen sinde har været en del af, måske fordi de kommer fra en anden samfundsklasse, eller fordi de har siddet der i mange år. De kan få en inspiration, som kan være værdifuld, og dermed bliver de beslutninger, der bliver taget, mere kvalificerede og på længere sigt også mere effektive, for hvad er effektivitet? Det, ministeren skriver, drejer sig stort set kun om tid, men effektivitet kan på den måde komme til at stå i modsætning til effektivitet i betydningen kvalitet.

Hanne Severinsen (V):

Nu begynder det lige pludselig at blive spændende, når vi skal til at debattere demokrati. Jeg synes, man bør gøre sig klart, at jo mere man får lavet styrende organer, hvor man ikke ved, hvem der har kompetencen, jo mere skader man demokratiet. Hvis man skal have en effektiv beslutningskompetence, skal man også vide, hvem der har den, og hvor det foregår. Man gavner bestemt ikke demokratiet, hvis man skaber f.eks. store og uoverskuelige institutråd, hvor man i virkeligheden sidder og debatterer, indtil de fleste bliver trætte og går, for så bliver der nogle ganske få tilbage, som måske tager beslutningen. Det er langt bedre, at man finder nogle hensigtsmæssige måder at drøfte de ting på, hvor man ved, hvem det er, der skal tage hvilke beslutninger, i stedet for at man i virkeligheden i sagens dårlige tjeneste gør alting så indviklet, som det faktisk er blevet på universiteterne på grund af styrelsesloven.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Det er fru Hanne Severinsen, der får mig herop, og jeg vil gerne spørge, om det er sådan på universiteterne i dag, at det er helt tilfældigt, hvem der beslutter. Er der overhovedet ikke nogen forskrifter nogen steder om, hvor det er, man beslutter hvad? Er der

[Carsten Andersen]

ikke nogen steder på universiteterne og de højere læreanstalter, hvor det er foreskrevet, at det er bestemte råd og udvalg, som tager sig af de økonomiske spørgsmål, som tager sig af budgetspørgsmål, som tager sig af undervisningstilrettelæggelsesspørgsmål, som tager sig af koordineringsspørgsmål? Er det helt tilfældigt? Er det bare sådan, at den, der kommer ind i lokalet, kan sige: i dag kører vi lidt doktoruddannelse, og i morgen kører vi lidt EDB-uddannelse? Det er jo sådan, fru Hanne Severinsen giver udtryk for at det foregår.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Nej, det giver jeg naturligvis ikke udtryk for. Det, jeg giver udtryk for, er, at dette, at vi f.eks. både har studienævn og centralstudienævn, der skal tage sig af studierne indretning, samtidig med at det er nogle andre, der skal sørge for de økonomiske beslutninger, medfører, at man mange gange kommer i en uklar kompetencesituation, og der er i den nuværende styrelseslov mange uklare punkter med hensyn til kompetence. Det er jo noget af det, denne lovgivning her skulle rette op, fordi, som jeg sagde før, det er vigtigt, at man ved, hvem det er, der skal tage beslutningerne. Man gør ikke sagen en tjeneste, hvis det er uklart, og en effektivisering af en demokratiseringsproces tror jeg er en forudsætning for, at demokratiet fungerer, for hvis man skal bruge en frygtelig masse tid på at være med i demokratiet, ved vi jo, at der er færre, som er med.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg hørte ikke fra hr. Carsten Andersen noget forsvar for hans temmelig mærkelige definition på demokrati. Til gengæld hørte jeg hos fru Elisabeth Bruun Olesen en helt anden tone, idet hun sagde, at somme tider kan det være nødvendigt, at det tager lidt tid, men hun dyrker dog ikke tidsforbruget som et gode i sig selv, sådan som man kunne forstå at hr. Carsten Andersen gjorde.

Det er i øvrigt en vending hos venstresocialisterne, hvis de er holdt op med at dyrke tidsforbruget som et mål i sig selv, en vending, som vi alle sammen kan hilse med glæde.

Til sidst blot en bemærkning om det, der blev sagt både af hr. Estrup og af fru Elisabeth Bruun Olesen om tendenserne til direktoratstyre, spørgsmålet om, hvorvidt ministeriet blander sig for meget på institutionerne.

Det er jo påstande, som man har hørt nogle gange, og jeg har lyttet opmærksomt og forsøgt at gribe i min egen barm og spørge mig selv: kan jeg gøre noget for at reducere følelsen af direktoratstyre, af ministerstyre, på institutionerne? Vi har her for ganske kort tid siden offentliggjort, hvad vi vil gøre ved det spørgsmål, nemlig inddrage forskningsrådene på en helt ny måde. For det første vil vi opfylde hr. Estrups ønske om en langt mere langsigtet planlægning på institutionerne. Vi vil bede institutionerne om at lave langtidsplaner, og disse planer vil så blive sendt til forskningsrådene, som skal give ministeriet råd om eventuelle ændringer i disse planer, før ministeriet træffer beslutning. Og forskningsrådene skal vel at mærke gå ind i en forpligtende planlægning, de kan altså ikke nøjes med at sige, at de gerne vil have ekstra penge til alting. De skal gå ned i selve sagens substans og give råd med hensyn til, om der bør flyttes flere eller færre penge fra det område til det område. En sådan forpligtende rådgivning fra forskningsrådene lægger jeg uendelig meget vægt på, fordi jeg ikke har kunnet lide den anklage, man har rettet mod både mig og ministeriet, at vi sidder uden at have forskningsmæssig sagkundskab i ryggen og træffer afgørende beslutninger om forskningsspørgsmål.

Nu er den skævhed rettet op. Ved siden af de faglige landsudvalg for uddannelserne har vi nu forskningsrådene, som på samme måde som de faglige landsudvalg kan rådgive os, når det gælder forskningen, og dermed mener jeg vi har taget et vigtigt skridt i den retning, som mange ønsker. Jeg mener, vi har taget et skridt bort fra ministerstyre og fra direktoratstyre over til en situation, hvor det i højere grad er forskerne selv her i landet, som bestemmer over deres egne anliggender set fra samfundet som helhed.

Dermed har vi i øvrigt levet op til den dagsorden, der blev vedtaget i maj måned sidste år, og nu håber jeg, at institutionerne også vil leve op til det, der stod i dagsordenen at de skulle, men jeg må indrømme, at en gennemførelse af regeringens styrelseslovsforslag vil gøre det langt lettere for rege-

[Undervisningsministeren]

ringen at opfylde det krav, som folketinget dengang stillede, og som ethvert samfund må stille til institutionerne.

Derfor vil jeg til slut indtrængende opfordre til, at man giver forskningen en chance – og det er det, det drejer sig om her – en større stemme, og at man giver kvaliteten en chance for i højere grad at blive sat i højsædet. Det er det, det drejer sig om. Det har overhovedet intet med professorvælde eller manglende demokrati at gøre. Det har noget at gøre med at sætte forskningen i højsædet.

Alle de mennesker, der vil gøre noget for forskningen, slipper ikke for at tage stilling til styrelsesloven; så kan de komme med så mange udflugter og så meget udenomssnak, som de vil, de slipper ikke for at tage stilling til styrelsesloven. Den betyder noget for dansk forskning, for kvaliteten og for troværdigheden, og den betyder noget for fremtidige ministres og folketings villighed til at styrke forskningen også på universiteterne og de højere læreanstalter.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg synes, det er både interessant og glædeligt, at ministeren nu går ind i en dialog vedrørende selve styringen af de videregående uddannelsers institutioner. Jeg kan ikke bedømme det konkrete forslag, det må vi kigge på, når det kommer, men jeg synes, det i sig selv er godt, at vi nu får denne dialog.

Jeg tror imidlertid, der er behov for at eksemplificere over for undervisningsministeren, hvad der kan være galt i forholdet mellem styrelseslov og den styring, som foregår via ministerium og direktorat.

Derfor vil jeg bede ministeren om at kigge på det nye forslags stk. 4, lovens § 9, stk. 6, hvori man meget direkte skriver, at det er konsistorium og dets budget- og forretningsudvalg, der skal fordele de tildelte bevillinger. At man nedfælder en sådan bestemmelse og understreger den i bemærkningerne, fordi man ønsker, at det pågældende organ skal tage ansvaret, kan jeg ikke forstå i betragtning af, at man allerede i 1979–80 faktisk besluttede, at direktoratet for de videregående uddannelser udformer områdebudgetter, dvs. laver budgetter direkte for de enkelte hovedområder. Fra den ene dag til den anden betød det, at diskussionen om forde-

ling af midlerne stoppede i konsistoriums budget- og forretningsudvalg. Det er den slags ting, jeg synes ministeren skal gå hjem og snakke med sine embedsmænd om, for der er et misforhold mellem den måde, man affatter lovgivning på, og den måde, man faktisk styrer på.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Ministeren svarede ikke på mit spørgsmål, om han havde spurgt universiteterne og debatteret en ændring og en omprioritering af forskningsmulighederne med dem. Dette er ligesom blevet til et spørgsmål om demokrati på institutionerne eller forskning.

Jeg vil godt understrege, at vi ikke er imod forskning. Vi er helt enige i, at forskning er af væsentlig betydning for udviklingen i Danmark, også erhvervsmarkedet skal leve af den, og ministeren skal ikke gøre det til et spørgsmål om for eller imod forskning. Det, vi snakker om, er for eller imod, at vi bevarer arbejdspladsdemokratiet og diskuterer med det, hvordan denne forskning kommer i gang og kommer op at stå.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Ministeren siger hele tiden: giv kvaliteten en chance! Sæt forskningen i højsædet! Ændr styrelsesloven! Vi mener også, at forskningen skal have bedre vilkår, men som jeg var inde på før: hvad er det, der skal forskes i? Ministeren ønsker et obligatorisk forskningsnævn, men det er kun professorer og heltidsansatte lektorer, som kan indvælges i nævnet. Det kan tidsbegrænset ansatte som f.eks. adjunkter ikke. Vi mener, det er en centralisering af magten, som vil betyde ringere betingelser for nye, ukonventionelle projekter, nogle anderledes måder at tænke på. Vi mener slet ikke, at det er på den måde, man styrker forskningen.

Så sagde ministeren, at det handler såmænd ikke om penge. Det handler også om penge. Det handler om, at regeringen og folketingets flertal ikke er villige til at indse, at forskning koster penge.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 161:

Forslag til lov om etablering af en færgefart til overførsel af gods mellem Københavns frihavn og Helsingborg.

(Fremsat 30/1 86).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erenbjerg (S):

Det foreliggende lovforslag om godstransport mellem København og Helsingborg har indbygget i sig nogle miljømæssige problemer med hensyn til støj. Godstrafik gennem et tæt bebygget område medfører naturligvis en miljøbelastning i støjmæssig henseende. Beboerne langs godsbaneringen er i dag udsat for en støjpåvirkning af en uacceptabel størrelse, og denne støj skal reduceres betydeligt.

Ifølge lovforslaget har DSB den opfattelse, at problemet kan løses ved investeringer på 5 mill. kr. Københavns kommune har krævet en yderligere reduktion af støjniveauet, et krav, der beløber sig til 20 mill. kr., og det er et krav, som vi i socialdemokratiet er enige i. Støjen i de berørte områder skal reduceres i forhold til støjniveauet i dag, et støjniveau, som jeg for øvrigt vil foreslå udvalget at det ved selvsyn eller selvhørelse ved et besøg i området konstaterer.

Vi ser med tilfredshed på DSBs ønske om en miljølulje på 1 pct. af anlægsbudgettet eller i alt 12 mill. kr. til en generel bekæmpelse af støj i forbindelse med jernbanetraffic. Det skal siges helt klart, at socialdemokratiets betingelser for at støtte lovforslaget er, at det nuværende støjniveau sænkes. DanLink-

projektet kan medvirke hertil, idet man i den forbindelse ikke må overse, at gods skal transporteres også i Danmark. Vi foretrækker langt godstransport ad jernbaner fremfor på lastbiler.

I dag lider 80.000 boliger i København under en støjpåvirkning, der langt overstiger den støjpåvirkning, som miljøstyrelsens støjkonsulent accepterer for jernbanestøj. København tåler ikke mere støj hverken fra jernbaner eller fra lastvogne, og i den forbindelse skal jeg spørge ministeren: hvor langt er planerne fremme om en godsrute mellem Sverige og Københavns frihavn udelukkende beregnet for lastvognstrailere?

Etableringen af DanLink vil indebære stigende godsmængder på godsbaneringen, en forøgelse af antal godstog i døgnet fra 40 til 46, men ikke dermed en automatisk påvirkning af støjniveauet, idet DSB agter at indsætte meget støjsvage lokomotiver, samtidig med at hastigheden nedsættes til maksimalt 40 km i timen.

Der er egnsudvikling og arbejdspladser indbygget i forslaget, bl.a. ombygning af en færge på et dansk værft, og det er positivt. Vi vil gerne være med til at sikre 400-500 mennesker i DSBs godssektor fortsat beskæftigelse, men vi stiller som nævnt nogle betingelser. For det første: det nuværende støjniveau skal reduceres. For det andet: Københavns kommunes krav må imødekommes.

Ud fra dette vil vi imødesee en positiv udvalgsbehandling, men understreger endnu en gang, at kravet om et bedre miljø må honoreres.

Ikast (KF):

Den 5. april 1984 blev der lavet en overenskomst mellem de svenske jernbaner, DSB og det tyske Bundesbahn. Denne overenskomst er så afgjort til Danmarks fordel, idet vi her får koblet Skandinavien og kontinentet sammen på en mere naturlig måde, og Danmark får en stor del af lagkagen i form af den transport, der skal foregå. Det er til gavn for Skandinavien, det er til gavn for Europa, og det er i særdeleshed til gavn for dansk erhvervsliv.

Vi må nok også sige, at de positive sider ved forslaget så afgjort er en egnsudvikling i visse områder, som er nødvendig, en beskæftigelsesfremme og en betydelig bedre økono-